МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Шифр: «Функціональна еквівалентність»

Способи досягнення функціональної еквівалентності при перекладі художнього текста (на матеріалі збірки оповідань С.Кінга «Ярмарок нічних жахіть» та їх перекладу на українську мову)

Переклад

2020

АНОТАЦІЯ

до наукової роботи під шифром *«Функціональна еквівалентність»*

У роботі досліджуються способи досягнення функціональної еквівалентності при перекладі художнього тексту.

Актуальність дослідження зумовлена тим фактом, що на сьогодняшній день у перекладознавстві до кінця не вирішено питання що до методів досягнення функціональної еквівалентності, зокрема в рамках комунікативно-функціонального підходу.

Метою роботи став аналіз способів та засобів досягнення еквівалентності при перекладі художнього тексту на лексико-семантичному, граматико-синтаксичному та комунікативно-прагматичному рівнях.

У дослідженні дане визначення художнього перекладу, функціональна еквівалентність розглянута як базова категорія перекладу, що відбиває відповідність між вихідним текстом та текстом перекладу; дане визначення перекладацьким трансформаціям як засобу досягнення функціональної еквівалентності та проаналізовані лексико-семантичні засоби досягнення функціональної еквівалентності при перекладі збірки оповідань С. Кінга «Ярмарок нічних жахіть»; досліджені способи досягнення функціональної еквівалентності при перекладі збірки оповідань С. Кінга «Ярмарок нічних жахіть».

Були використані наступні *методи*: описовий, метод зіставного аналізу, контекстуальний аналіз; метод функціонального аналізу та трансформаційний аналіз.

Робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків та списку літератури (52 найменування). Загальний обсяг роботи – 30 сторінок.

Ключові слова: художній текст, переклад, функціональна еквівалентність, перекладацька трансформація. лексико-семантичні засоби, граматико-синтаксичні засоби, прагматична адаптація

ЗМІСТ

ВСТУП…… 4
РОЗДІЛ 1 ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОГО АНАЛІЗУ…… 7
1.1 Художній переклад як особливий різновид перекладу……... 7
1.2 Визначення функціональної еквівалентності в контексті теорії перекладності…….. 9
1.3 Перекладацькі трансформації як засіб досягнення функціональної еквівалентності художнього тексту…….. 12
РОЗДІЛ ІІ СПОСОБИ ДОСЯГНЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ЗБІРКИ ОПОВІДАНЬ С. КІНГА «ЯРМАРОК НІЧНИХ ЖАХІТЬ»…….. 15
2.1 Аналіз лексико-семантичних засобів досягнення функціональної еквівалентності при перекладі збірки оповідань С.Кінга«Ярмарок нічних жахіть»……...….. 15
2.2 Аналіз граматико-синтаксичних засобів досягнення функціональної еквівалентності при перекладі збірки оповідань С.Кінга«Ярмарок нічних жахіть»……. 20
2.3 Аналіз комунікативно-прагматичних засобів досягнення функціональної еквівалентності при перекладі збірки оповідань С.Кінга«Ярмарок нічних жахіть»……. 24
ВИСНОВКИ…… 29
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ…… 31

ВСТУП

Комунікативно-прагматичний підхід до вивчення тексту як об'єкта перекладу, а також функціональний погляд на перекладацьку діяльність, що характеризує сучасні дослідження у сфері перекладознавства, визначають той факт, що базовою категорією перекладу є функціональна еквівалентність

Питанню еквівалентності присвячено праці таких відомих українських та зарубіжних учених, таких як В.С. Виноградов [5], Н.К. Гарбовський [9], Л.К. Латишев [25], К.С. Балахтар [44], Ю. Найда [43], С. Гелверсон [42] та інших.

Але, незважаючи на велику кількість досліджень, присвячених проблемі еквівалентності перекладу, це явище все ще залишається у фокусі уваги теорії перекладу та є одним із найбільш дискусійних і суперечливих.

Ця робота присвячена аналізу способів досягнення функціональної еквівалентності при перекладі художнього тексту на матеріалі оповідань С. Кінга та їх перекладу на українську мову.

Актуальність дослідження зумовлена тим фактом, що на сьогодняшній день у перекладознавстві до кінця не вирішено питання щодо методів досягнення функціональної еквівалентності, зокрема в рамках комунікативно-функціонального підходу.

Об'єктом аналізу став англомовний художній текст як реалізація авторської картини миру та його переклад на українську мову, а *предметом* – способи та засоби установлення функціонально-еквівалентних відносин між текстом оригіналу і текстом перекладу.

Метою цієї роботи став опис лексико-граматичних та прагматичних засобів реалізації функціональної еквівалентності при перекладі в умовах діалогу культур, перш за все у сфері художньої літератури

Поставлена мета зумовила розв'язання наступних *завдань*:

- визначити художній переклад як особливий різновид перекладу;

- функціональну еквівалентність розглянути як базову категорію перекладу, яка відбиває відповідність між вихідним текстом та текстом перекладу;
- дати визначення перекладацьким трансформаціям як засобу досягнення функціональної еквівалентності художнього тексту;
- проаналізувати лексико-семантичні засоби досягнення функціональної еквівалентності при перекладі збірки оповідань С. Кінга «Ярмарок нічних жахіть»;
- дослідити граматико-синтаксичні засоби досягнення функціональної еквівалентності при перекладі збірки оповідань С.Кінга «Ярмарок нічних жахіть».
- визначити комунікативно-прагматичнізасоби досягнення функціональної еквівалентності при перекладі збірки оповідань С. Кінга «Ярмарок нічних жахіть»

Матеріалом аналізу стала збірка оповідань американського письменника Стівена Кінга «Ярмарок нічних жахіть» [51] та його переклад на українську мову, виконаний групою перекладачів у складі К. Грицайчук, О. Красюка, О. Любенко, А. Пітика та А. Рогози [52].

Теоретико-методологічною основою дослідження стали фундаментальні праці з теорії та практики перекладу українських та закордонних перекладознавців, таких як Н. К. Гарбовский [9], В. В. Балахтар [44], Ю. Найда [43], В. Н. Комісаров ([16]; [17]; [18]; [19]; [120]), В. Г. Гак [8], С. Гелверсон [42], В. В. Коптілов [21], які визначали переклад як комунікативний акт, результат якого обумовлений як лінгвістичними, так і екстралінгвістичними факторами.

У роботі використано наступні *методи*: описовий, метод зіставного аналізу, контекстуальний аналіз; метод функціонального аналізу та трансформаційний аналіз.

Теоретичне значення та наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній уточнено поняття функціональної еквівалентності як базової категорії для опису відносин відповідності між текстами оригіналу та перекладу, зроблено спробу

обгрунтувати провідну роль функціональних і комунікативно-прагматичних характеристик тексту, передача яких в перекладі робить текст перекладу функціонально еквівалентним тексту оригіналу.

Дослідження має *практичну цінність*. Результати роботи можна використати в курсах лекцій з теорії і практики перекладу, спецкурсах з художнього перекладу та на заняттях з практики перекладу. Результати аналізу можуть бути використані при написанні рефератів та курсових робіт з теорії та практики перекладу.

Структура і зміст роботи зумовлені поставленою метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та переліку використаної літератури, який містить 52 позиції. Загальний обсяг дослідження – 30 сторінок.

РОЗДІЛ 1 ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОГО АНАЛІЗУ

1.1 Художній переклад як особливий різновид перекладу

Питаннями художнього перекладу в різний час займалися Лановик М. Б. [24], Некряч Т. Є. [30], Ніконова В. Г. [33], Федоров А. В. [39], Гаврилів Т. І. [7], Коптілов В. В [21] та ін. Багатогранність предмету дослідження, складність і суперечливість уявлень про художній переклад зумовили різні підходи до визначення цього поняття.

Прихильники літературознавчого підходу, який існував у вітчизняній теорії перекладу XX століття (див. [15], [26], [38], [10] та ін.), характеризують переклад як «вид художньої творчості, де оригінал виконує функцію аналогічну тій, яку виконує для оригінальної творчості жива дійсність» [10, с. 154].

Представники функціонального підходу (див. [37], [3], [40], [6]), в основу якого було покладено визнання необхідності досягнення в тексті перекладу комунікативного ефекту тексту оригіналу за допомогою збереження його функції, визначають художній переклад як функціональну подобу тексту оригіналу [34, с. 76].

Т. А. Казакова відносить художній переклад до особливого жанру літератури, який володіє своїми власними структурними, змістовними і емоційно-оціночними властивостями [13, с. 7]. Дослідник також наголошує на необхідності розмежування понять «художній переклад» та «переклад художньої літератури», стверджуючи, що в першому терміні слово «художній» визначає характер перекладу, а в другому – текстів, що перекладаються [13, с. 6].

Ряд дослідників (див., наприклад: [19], [39], [32], [37], [3], [40]) відносить художній переклад до спеціальних та визначає його як один з основних видів перекладу. Наприклад, на думку Л. Л. Нелюбина, художній переклад – особливий вид перекладу, який функціонує в художній літературі і являє собою інструмент культурного освоєння світу і розширення колективної пам'яті людства [31, с. 246]. Розглянемо причини подібного розмежування, що

дозволить сформулювати робоче визначення художнього перекладу, яке буде використовуватися в рамках цього дослідження.

У роботах В. Н. Комиссарова підставою для виділення художнього перекладу як специфічного виду слугує естетична спрямованість тексту оригіналу, оскільки, на думку автора, домінантною функцією художнього тексту є художньо-естетична чи поетична комунікативна функція, а не інформативна, характерна для інших актів комунікації [20, с. 94-95].

Естетичну функцію, поряд з функцією впливу, в якості основної для художніх текстів виділяє також і В. В. Виноградов [6, с. 8], в той час як Т. А. Казакова стверджує наявність подвійної природи художнього перекладу як особливого виду перекладацької діяльності, обумовленої створенням текстів, основною функцією яких є естетичний вплив [13, с. 5]. В. Н. Комиссаров вважає, що згідно з концепцією К. Райс, що виходить із теорії функцій мови К. Бюлера, тексти художньої літератури виконують функцію вираження, і завдання перекладача текстів такого типу полягає в збереженні художньо-естетичного впливу оригіналу [19, с. 59].

Важливою характеристикою цього виду перекладу є також творча спрямованість процесу перекладу. Т. А. Казакова вважає, що поняття художнього перекладу передбачає творче перетворення літературного тексту оригіналу відповідно до літературних норм і з використанням виражальних можливостей мови, яка перекладається, тому необхідними є не тільки володіння професійними знаннями в галузі художнього тексту, зіставних мов і психології творчості, а також творчі здібності й літературна майстерність перекладача [13, с. 5].

Дослідник вказує, що творчий характер перекладу надає присутність особистості перекладача в тексті перекладу.

Таким чином, підставою для виділення художнього перекладу як особливого виду слугує, перш за все функція, яку виконує художній текст, і творчий характер процесу перекладу.

Розглянуті підходи до визначення цього поняття і виділення особливостей цього виду діяльності дозволяють нам дійти до висновку про те, що художній переклад – це особливий вид перекладу, що функціонує в художній літературі й характеризується творчою спрямованістю діяльності, в якості основної функції якого виступає збереження естетичного впливу тексту.

Особливості цього виду перекладу зумовили появу проблеми перекладності, яка стала однією з центральних проблем, пов'язаних з питаннями художнього перекладу. Перейдемо до розгляду цієї проблеми та визначимо, які фактори є причиною її виникнення, що дозволить позначити труднощі, пов'язані з виконанням перекладу художнього тексту.

1.2 Визначення функціональної еквівалентності в контексті теорії перекладності

Розглядаючи визначення різних вчених, важливо розуміти, що в основі їх лежить поняття «перекладності», тобто гіпотетичної можливості перекласти текст. Загальновідомо, що різні типи текстів мають різну ступінь перекладності. Так, найбільш складними прийнято вважати художні тексти, бо під час їх перекладу неминуче доводиться передавати і зміст, і форму, а саме, мовні характеристики вихідного тексту [1, с. 78].

Цей критерій дозволяє виділити три підходи - абсолютну перекладність, відносну перекладність і неперекладність. Проаналізуємо ці поняття. Так, абсолютна перекладність представляється недосяжним ідеалом, еталоном, на який повинні орієнтуватися перекладачі.

Однак не варто забувати, що потенційно досяжна еквівалентність – лише теоретичний термін, а на практиці не завжди можна домогтися найбільшої тотожності використовуваних одиниць через відмінності в мовних системах. Але неважливо, на якому рівні була досягнута еквівалентність, головне, що переклад здатний здійснювати міжмовну комунікацію [18, с. 69].

Німецький перекладознавець Герт Егер має інше бачення еквівалентності. Його теорія ґрунтується на припущенні, що переклад повинен відповідати оригіналу комунікативно. Це означає, що обидва тексти повинні мати рівну комунікативну значущість. Під комунікативною значущістю Герт Егер розуміє уявлення, яке викликає текст в розумі реципієнтів. Але через те, що не можна однозначно надати опис комунікативної значущості, комунікативну еквівалентність теж неможливо чітко визначити.

Для того щоб дати більш докладний опис цього явища, Герт Егер вводить новий термін – функціональна еквівалентність. Він визначає її через зміст тексту сукупно з екстралінгвістичними факторами. І саме тотожність функціональних значущостей тексту оригіналу та тексту перекладу і називається функціональною еквівалентністю. Важливо розуміти, що функціональна значущість є складовою частиною комунікативної еквівалентності. Так, наприклад, в неї не входять реакції, умовиводи читачів, бо вони витягуються зі значень мовних елементів. Виходить, що збіг змісту оригіналу і перекладу не тягне за собою збіг комунікативних ефектів [11, с. 55].

Узагальнено, під функціональною еквівалентністю Егера зараз ми розуміємо просто еквівалентність. Окрім того, поняття функціональної еквівалентності, було висунуто А. Д. Швейцером [40]. Функціональну домінанту тексту він представляє в якості інваріанту перекладу. Вчений вважає, що еквівалентний переклад може бути досягнутий лише за обліку чільних особливостей тексту і за виявленні способів їх прояву, тобто, функціональних домінант. До них відносяться денотативна, експресивна, поетична й металінгвістична домінанти.

Що стосується художнього тексту, кожен такий текст має власний комплекс домінант. Разом з комунікативною установкою та соціокультурними нормами ці домінанти обумовлюють інваріант, який необхідно відтворити в процесі перекладу.

Через те що функціональні домінанти тексту зумовлені такими прагматичними умовами, як комунікативна інтенція відправника й

комунікативний ефект тексту, функціональна еквівалентність, за А. Д. Швейцером, може бути встановлена за наявності ще й прагматичної еквівалентності [40, с. 89].

Художня діяльність як процес визначає ідейність, художню форму, емотивність і образність художнього тексту. В сукупності вони утворюють домінанту художнього тексту. Через те що художній текст має досить складні комунікативні умови і функціональні параметрами, для нього є складнішим встановлення абсолютної еквівалентності, тому відносини між текстом оригіналу і перекладу при художньому перекладі розглядаються як неповна еквівалентність, бо ці відносини передбачають передачу референтної функції оригіналу [17, с. 134].

Функціональна еквівалентність вважається досягнутої, коли:

1. Текст оригіналу і текст перекладу виробляють аналогічний комунікативний ефект;

2. Коммунікатівний ефект перекладу знаходиться у відповідності з комунікативною інтенцією автора оригіналу;

3. Реакція одержувача перекладу у великій мірі відповідає реакції реципієнта оригіналу;

4. Текст перекладу може бути зіставлений з особливостями комунікативної ситуації вихідного тексту [35, с. 78].

Варто відзначити, що, безумовно, функціональна еквівалентність проявляється і на лексико-граматичному, і на комунікативно-прагматичному рівнях. Тому навіть у разі якщо формальні властивості мови були збережені, можна говорити про функціонально еквівалентний переклад. Це відбувається за умови, якщо не втрачені функціональні атрибути тексту оригіналу та його комунікативна цінність [36, с. 145].

Проаналізуємо обидва цих рівні. Так, лексико-граматична еквівалентність може бути досягнута шляхом встановлення відповідностей між структурами двох мов, при цьому основний акцент робиться на метамовній (здатності

описувати і досліджувати мову мовними засобами) та фатичній функції (контактовстановлюючою).

Комунікативно-прагматична еквівалентність досягається аналогічністю експресивної та конативної функцій (вираження у мові того, хто говорить, його спрямованості на адресата, бажання вплинути на нього якимось чином) оригіналу та перекладу [27, с. 76].

Таким чином, можна стверджувати, що функціональна еквівалентність - явище багатоаспектне й включає в себе і мовні, і мовленнєві співвідношення, роблячи явище адекватності, по суті, зайвим.

1.3 Перекладацькі трансформації як засіб досягнення функціональної еквівалентності художнього тексту

До питання перекладацьких трансформацій тією чи іншою мірою зверталися багато відомих перекладознавців, зокрема: Л. С. Бархударов [4], В. Г. Гак [8], О. Каде [12], В. Н. Комиссаров [20], Л. К. Латишев [25], Я. Й. Рецкер [37], О. Д. Швейцер [40].

Однак, незважаючи на наявність великої кількості літератури, присвяченій проблемі перекладацьких трансформацій, серед вчених відсутня єдина думка щодо самого поняття перекладацької трансформації.

Л. С. Бархударов виходить з того, що «перекладацькі трансформації - це ті численні і якісно різноманітні перетворення, які здійснюються для досягнення перекладацької еквівалентності («адекватності») перекладу всупереч розбіжностям у формальних і семантичних системах двох мов» [4, с. 190].

О. Д. Швейцер пише, що «термін «трансформація» використовується у перекладознавстві в метафоричному сенсі. Насправді мова йде про відношення між вихідними і кінцевими мовними виразами, про заміну в процесі перекладу однієї форми вираження іншою ... » [40, с. 118].

В. Г. Гак розуміє під перекладацькою трансформацією «відхід від використання ізоморфних засобів, що існують в обох мовах» [8]. Ізоморфними

засобами називають системні еквіваленти, які характеризуються однаковим денотативним значенням та граматичною однотипністю. На думку В. Г. Гака, «перекладацька трансформація дуже часто зумовлюється використанням слів або граматичних форм у вторинних функціях (генералізація, транспозиція, десемантизація) або в умовах контекстуальної чи ситуативної надмірності» [8, с. 69]. Якщо мовний елемент використовується у первинній функції, тобто у своєму прямому значенні, то за наявності міжмовного системного еквіваленту застосовується дослівний переклад.

У зв'язку з тим, що Р. К. Міньяр-Белоручев розглядає переклад як передачу адресату певної інформації, «здатної продукувати у нього шуканий сенс, а якщо ніжно, то і додатковий естетичний ефект» [28, с. 4], суть трансформації він бачить у «зміні формальних (лексичні та граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту за збереженні інформації, призначеної для передачі» [28, с. 201].

В. Н. Комісаров вважає, що «перекладацькі трансформації – це перетворення, за допомогою яких можна здійснити перехід від одиниць оригіналу до одиниць перекладу в зазначеному сенсі. І, оскільки перекладацькі трансформації здійснюються з мовними одиницями, що мають як план змісту, так і план вираження, вони носять формально-семантичний характер, перетворюючи як форму, так і значення вихідних одиниць» [20, с. 172].

Як ми бачимо з вище перерахованих визначень, термін «перекладацька трансформація» інтерпретується по-різному.

У цій роботі буде використовуватися термін *перекладацькі трансформації* під час опису конкретних прийомів, що застосовуються перекладачем для подолання труднощів, що виникають в процесі перекладу.

Основні причини використання перекладацьких трансформацій – відмінності в лексичному складі, а саме в понятійній сфері та смисловому обсязі слів різних мов. Граматична система мов також різна: відрізняються

сполучуваність і порядок слів у реченні, структура самих речень, їх використання та види.

Існують різні підходи до класифікації перекладацьких трансформацій. Так В. Н. Комиссаров поділяє всі трансформації на лексичні, граматичні та комплексні лексико-граматичні [16], а Л. С. Бархударов – на заміни, додавання, опущення і перестановки [2]. В. Н. Комиссаров включає в свою класифікацію транскрибування, транслітерацію, калькування, а у Л. С. Бархударова вони ніяк не відображені. Однак, в зазначених типологіях спостерігається і схожість. Прийоми конкретизації та генералізації, антонімічного перекладу присутні як в типології В. Н. Комиссарова, так і в типології Л. С. Бархударова. Прийом, який визначається В. Н. Комиссаровим як модуляція, Л. С. Бархударов трактує як заміну слідства причиною і навпаки. Прийоми додавання і опущення згадуються в системі трансформацій Л. С. Бархударова як основні типи. В. Н. Комиссаров ці два прийоми не включає в загальну класифікацію трансформацій, а розглядає їх як технічні прийоми перекладу поряд з прийомом переміщення лексичних одиниць, який в типології Л. С. Бархударова називається перестановками.

Вирішення проблеми створення повної та систематичної класифікації перекладацьких трансформацій ускладнене тим, що в «чистому вигляді» останні зустрічаються досить рідко. Більшість перекладацьких трансформацій складають комплексні, змішані перетворення, які об’єднують в собі модифікації, що зачіпають відразу декілька рівнів мови.

Виходячи з цілей нашого дослідження ми розділяємо перекладацькі трансформації в залежності від характеру перетворень на: лексико-семантичні та граматико-синтаксичні.

2 РОЗДІЛ ІІ СПОСОБИ ДОСЯГНЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ЗБІРКИ ОПОВІДАНЬ С. КІНГА «ЯРМАРОК НІЧНИХ ЖАХІТЬ»

Функціональна еквівалентність, як явище перекладознавства, тісно пов'язана з комунікативно-функціональним підходом до перекладу.

У рамках цього підходу, переклад розглядається як діяльність, яка є складовою прямої комунікації між відправником тексту оригіналу і одержувачем тексту перекладу або непрямої комунікації між одержувачем і відправником повідомлення через цільовий текст.

У відповідності з комунікативно-функціональним підходом перекладач повинен керуватися, по-перше, метою, яку закладує автор тексту оригіналу, а по-друге, ураховувати можливий ефект, який може викликати текст у читача.

Необхідно відзначити, що поняття функціональної еквівалентності є результатом використання комунікативно-функціонального підходу в перекладі, і тому для її досягнення перекладачеві слід орієнтуватися на комунікативну ситуацію та враховувати наміри учасників комунікативного акту.

У художньому перекладі це завдання ускладнюється багатоплановістю художнього тексту, і робота перекладача полягає у розкритті змісту тексту оригіналу та його повному відтворенні в тексті перекладу.

Для того щоб зрозуміти, як це завдання реалізується, розглянемо яким чином функціональна еквівалентність досягається перекладачем на матеріалі збірки оповідань С. Кінга «Ярмарок нічних жахіть» та її перекладу на українську мову.

Аналіз проводився на трьох мовних рівнях: лексико-семантичному, граматико-синтаксичному та комунікативно-прагматичному

2.1 Аналіз лексико-семантичних засобів досягнення функціональної еквівалентності при перекладі збірки оповідань С. Кінга «Ярмарок нічних жахіть»

Принцип функціональної еквівалентною не суперечить встановленню еквівалентних відносин між мовними знаками на лексико-граматичному рівні,

але через розбіжності систем і норм мови оригіналу та мови перекладу це не завжди можливо.

У цьому випадку переклад можна розглядати як функціонально еквівалентний, якщо відповідності між текстом оригіналу та перекладу встановлюються на комунікативно-прагматичному рівні, а втрати лексико-граматичного характеру компенсуються за допомогою перекладацьких трансформацій.

Метою данного підрозділу став аналіз лексико-семантичних засобів, які використав перекладач для досягнення функціональної еквівалентності при перекладі збірки оповідань С. Кінга «Ярмарок нічних жахіть».

Для аналізу були використані наступні словники: Великий тлумачний словник сучасної української мови [48], Collins English-Ukrainian Dictionary HarperCollins Publishers [50], ABBYY Lingvo Online Dictionary [46], Longman Dictionary of English Language and Culture [45].

Автори, що досліджували лексико-семантичні засоби досягнення еквівалентності при перекладі художніх текстів, відзначають, що на лексичному рівні основною проблемою, що виникає при перекладі є невідповідності у смисловій структурі слова в різних мовах [14]. Саме ці невідповідності викликають «різного роду зміни лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу з метою адекватної передачі їх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик із врахуванням норм мови перекладу та мовленнєвих традицій культури мови перекладу» [14, с. 39], іншими словами лексичні трансформації.

Аналіз фактичного матеріалу свідчить, що функціональна еквівалентність при перекладі збірки оповідань С. Кінга «Ярмарок нічних жахіть» може досягатися в результаті використання перекладачем наступних трансформацій:

- *генералізація*, у результаті якої у тексті перекладу використовується лексична одиниця із ширшим значенням, порівняно з текстом оригіналу [14, с. 45], наприклад:

(1) "Buy a few Twinkies while you're at it" [51].	«Бісквітиків собі там прикупили» [52].

У прикладі (1) в тексті оригіналу означає різновид печива з кремовим

наповнючем. Перекладач, розуміючи, що читач може не знати про таке печиво, використовує в перекладі слово *бісквіт*, що має більш широке значення, порівняно з одиницею у тексті оригіналу

(2) "One of the EMTs says to Ray" [51].	«… питає в Рея один з медиків» [52].

У прикладі (2) скорочення *EMTs* у мові оригіналу використовується коли мова йде про лікарів швидкої. В тексті перекладу використовується одиниця з широким значенням – медики. Це пов'язано з тим фактом, що в Україні немає окремої спеціалізації для лікарів швидкої.

- *конкретизація* внаслідок якої «слово ширшої семантики в оригіналі замінюється словом вужчої семантики» [14, с. 39] в тексті перекладу, наприклад:

(3)"...during the Nixon years..." [51].	«…за часів Ніксона…» [52].

У прикладі (3) словосполучення *Nixon years* потребує пояснень. Не кожен читач володіє фоновими знаннями і розуміє, що мова йде про часи президентства Ри́чарда Ніксона. Саме тому перекладач уточнює, що події відбувалися «…за часів Ніксона…»

(4)"...a hankie seemed kind of sissy..." [51].	«…бо в носовички сякалися лише слиньки…» [52].

У прикладі (4) іменник *"sissy"* використовується як зневажливе звертання до хлопця або чоловіка, який не відповідає стандартним вимогам до чоловіка. Саме тому перекладач конкретизує ознаку указуючи на особу, що характеризується цією ознакою – «слинько».

- *модуляція*, або смисловий розвиток передбачає контекстуальну заміну, що часто зумовлено розбіжностями мовленнєвих норм і традицій в мовах оригіналу й перекладу [14, с. 28], наприклад:

(5) "All the others – Marlee, Vicky, my father, Mama Nonie – were just collateral damage" [51].	«Решта – Марлі, Вікі, батько, Мама Ноні – усі вони стали гарматним м'ясом» [52].

У прикладі (5) використовується військовий термін *"collateral damage",* що означає *супутний збиток.* У цьому контексті мається на увазі, що життя людей, про яких йде мова, малозначне на тлі великої мети. Саме цей факт зумовив рішення перекладача використати лексичну модуляцію. В результаті

чого у перекладі зявився вираз *гарматне м'ясо*, що також має відношення до військових дій.

(*6) "Rachel edged toward it on her hands and knees" [51].*	«Рейчел посунулась до нього рачки» [52].

У прикладі (6) викладач пояснює яким способом пересувалася Рейчел.

- *транслітерація й транскрипція* – відтворення форми лексичної одиниці тексту оригіналу за допомогою літер та звуків мови перекладу. Так, при транскрибуванні звукова форма слова відтворюється за допомогою фонем, а при транслітерації – за допомогою алфавіту мови перекладу [20, с. 210], наприклад:

(6) "07 Huffy" [51].	«Гаффі» 2007» [52].
(7) " Doug Clayton" [51].	«Даґ Клейтон» [52].
(8) "Julie Vernon" [51].	«Джулі Вернон» [52].
(9) "Jimmy Golding" [51].	«Джиммі Голдінг» [52].
(10) "Wally World" [51].	«Воллі-ворлд» [52].

Як бачимо, транслітерація й транскрипція використовується при передачі власних назв. При цьому, як видно з наведених прикладів, перекладач часто використовує ці трансформації у парі (див. приклади (7); (10)). Слід особливо зауважити, що з точки зору комунікативно-функціонального підходу ці трансформації не дуже ефективні бо базуються на нормативних звукових відповідностях

- *калькування*, яке полягає в тому, що складові частини слова або словосполучення у тексті оригіналу замінюються їх прямими відповідниками у тексті перекладу [22, с.156], наприклад:

(11) "Paratroops from Hell" [51].	«Парашутисти з Пекла» [52]
(12) "The Broken Windmill" [51].	«Поламаний вітряк» [52].
(13) "serial killer" [51].	«серійний убивця» [52].
(14) "human nature" [51].	«людська природа» [52].
(15) "fire exit" [51].	«пожежний вихід» [52].

Як бачимо із прикладів (11), (12), (13), (14), (15), перекладач копіює структуру та склад лексеми оригіналу, що у деяких випадках веде до виникнення нового слова або словосполучення у мові перекладу. Саме тому калькування часто відносять до способів словотвору.

- *антонімічний переклад*, що полягає в заміні форми слова або словосполучення на протилежну, при цьому значення одиниці зберігається [14, с. 30], наприклад:

(16) "I became convinced that if my old wagon did shit the bed, it would do so there" [51].	«Я не сумнівався — якщо мій старенький «Форд» гигнеться, то це станеться саме тут» [52].

У прикладі (16) перекладач використовує дієслова «convinced» в анлійській мові та «сумніватися» в українській мають протилежні значення, тому, щоб передати вихідну думку автора переклада використовує негативну форму дієслова «сумніватися».

- *додавання слів*, що полягає у додаванні у текст перекладу лексичних елементів, що відсутні в оригіналі, з метою правильної передачі смислу тексту оригіналу та/або дотримання мовленнєвих і мовних норм мови перекладу [14, с. 48], наприклад:

(17) "It was never rewritten, let alone published, because I lost it" [51].	«Відтоді я ніколи не переписував і не публікував це оповідання, бо загубив його» [52].

У прикладі (17) перекладач використовує одночасно дві трансформації: додавання та вилучення. На початку речення перекладач використовує прислівник «відтоді», якого не було у вихідному тексті, але він мався на увазі і був експлікованим перекладачем. У той же час в перекладі вилучається дієприслівниковий зворот *let alone* як надлишковий на думку перекладача.

(18) "When I was nineteen years old and attending the University of Maine, I'd drive from Orono to the little town of Durham" [51].	«Коли мені було дев'ятнадцять і я вчився в університеті штату Мейн, то нерідко їздив з Ороно до містечка Дурхем» [52].

У прикладі (18) перекладач двічі використовує трансформацію додавання. В першому випадку він використовує слово «штат» перед власним іменем Мейн, маючи на увазі, що не усі читачі знають, про що йдеться мова. Перекладач також додає прислівник «нерідко» з метою уточнити, що поїздки були регулярними.

- *вилучення слів* – усунення в тексті перекладу тавтологічних лексичних елементів, які за нормами мови перекладу є частинами імпліцитного смислу тексту [14, с. 50], наприклад:

(19) "Blake had no idea of what was going on, but <u>he</u> knew it was bad" [51].	«Блейк гадки не мав, що відбувається, але розумів: щось погане» [52].
(20) "<u>He</u> paws through the rat's nest of papers" [51].	«Порпається в щурячому гнізді з паперів» [52].

У прикладах (19) та (20) перекладач опускає особовий займенник при перекладі як семантично надлишковий.

Отже, аналіз фактичного матеріалу свідчить, що для досягнення функціональної еквівалентності при перекладі художнього тексту перекладач використовує лексико-семантичні перетворення з метою подолання розбіжностей в лексико-граматичних системах англійської та української мов, відмінностями їх стилістичних норм та правил синтагматичної сполучуваності лексем. Серед лексикосементичних засобів при аналізі оповідань С. Кінга «Ярмарок нічних жахіть» та їх перекладів на українську мову нами були зафіксовані наступні: генералізація, конкретизація, модуляція, або смисловий розвиток, транслітерація й транскрипція, калькування, антонімічний переклад, додавання та вилучення слів.

Використання зазначених прийомів зумовлено розбіжностями лексико-семантичних систем англійської та української мов, відсутністю однослівних відповідників у мовах, що досліджувались, контекстом та рішенням перекладача. Нами були зафіксовані також випадки, коли лексема актуалізувала смисли пов'язані з національно-культурними традиціями країни мови оригіналу, що вимагало від перекладача додаткових пояснень.

2.2 Аналіз граматико-синтаксичних засобів досягнення функціональної еквівалентності при перекладі збірки оповідань С. Кінга «Ярмарок нічних жахіть»

Метою цього підрозділу став аналіз граматико-синтаксичних засобів досягнення функціональної еквівалентності при перекладі збірки оповідань

С. Кінга «Ярмарок нічних жахіть» на українську мову.

Порівняльний аналіз збірки оповідань С.Кінга «Ярмарок нічних жахіть» та їх перекладу на українську мову свідчить, що «тільки незначна частина англійських та українських висловлювань має ідентичну синтаксичну структуру та порядок компонентів. Більшість речень при перекладі вимагає застосування граматичних трансформацій» [14, с. 22]. Причинами використання граматичних трансформацій виступають: розбіжності в будові мов, у наборі їх граматичних категорій, різний обсяг змісту граматичних форм, а також розбіжності в мовностилістичних нормах текстів мови оригіналу та мови перекладу.

У ході аналізу нами було зафіксовано використання наступних граматичних трансформацій для подолання розбіжностей між англійською та українською мовами на граматичному рівні:

- *Членування речення* – прийом при якому синтаксична структура в тексті оригіналу поділяється на дві або більше предикативних конструкцій в тексті перекладу [29, с. 169],

Використання членування як синтаксичного прийому зумовлене тим фактом, що англійській мові властиві більш економні способи вираження думки, ніж в українській мові. Іншими словами українська мова є більш дискретною у порівнянні з англійською.

Трансформація членування призводить до перетворення простого речення вихідної мови в складне речення мови перекладу, при цьому складні синтаксичні конструкції речень замінюються простими [29, с. 169].

(21) "Rather there was an ice-queen glamour about her that made Kat think of Ingrid Bergman" [51].	«Радше вона мала шарм Снігової королеви – це навіювало Кет думки про Інґрід Берґман» [52].

У прикладі (21) структура вихідного речення була повністю змінена. Замість складного синтаксичного звороту *Rather there was an ice-queen glamour* у тексті перекладу була використана проста синтаксична структура *Радше вона мала шарм Снігової королеви*.

У той же час цей вид трансформації може також призвести до перетворення одного складного речення в два простих. наприклад:

(22) "He was from Arkansas,	«Кет гадала, що він з

Kat believed – that was where Newsome's latest Gulfstream IV had picked him up, at least – but his voice was accentless" [51].	Арканзасу. Принаймні Ньюсомів «Гольфстрім IV» останньої моделі підібрав його саме там, — але його голос був позбавлений акценту» [52].

У прикладі (22) перекладач використовує прийом членування. З одного речення в тексті оригіналу перекладач зробив два. Він також використав перестановку, поставивши головну частину складно-підрядного речення перед підрядною на відміну від тексту оригіналу.

- *Об'єднання речень*, перетворення складного речення в вихідній мові в просте речення в мові перекладу або зміна синтаксичної структури вихідного речення при перекладі за допомогою об'єднання декількох простих речень.

В більшості випадків цей прийом використовується коли речення у вихідному тексті тісно пов'язані між собою за змістом, і тому їх об'єднання логічно обґрунтовано, наприклад:

(23)"George knew better than to allow his brother to play, however; he was supposed to be taking care of Pete while their parents were at work" [51].	«Проте Джордж був достатньо розсудливим, щоб не дозволяти брату в неї грати; він-бо мусив дбати про Піта, поки їхні батьки були на роботі.» [52].

У прикладі (23) перекладач використовує прийом об'єднання з метою зберегти цілісність та зв'язаність думки автора.

- *граматична заміна* тобто заміна форми мовної одиниці вихідного тексту на іншу форму цієї ж одиниці в тексті перекладу. Треба відзначити, що це перетворення може стосуватися граматичної одиниці будь-якого рівня: форми слова, частини мови, члена речення або навіть цілого речення, наприклад:

(24) "Fast-forward nearly forty years" [51].	«Перенесімося вперед на сорок років» [52].

У прикладі (24) Безособове речення у тексті перекладу замінено на наказове речення.

Окрім заміни усієї синтаксичної структури речення нами були зафіксовані випадки заміни активного стану на пасивний або навпаки, наприклад:

(25)"Next came his storyboard for a	«Наступний кадр його презентації

proposed TV commercial that would run in all the states on the Gulf"[51].	пропонував телерекламу, яку потрібно запустити в усіх прилеглих до Мексиканської затоки штатах» [52].

У прикладі (25), активна конструкція в тексті оригіналу була трансформована у пасивну в тексті перекладу. Це зумовлено тим фактом, що використання активного стану у данному випадку суперечить нормам української мови.

- *перестановка* тобто зміна розташування мовних елементів в тексті [4, с. 191]. Мовними одиницями, що міняють своє розташування, можуть бути слова, словосполучення, головні та підрядні частини складних речень, а також цілі речення, наприклад:

(26) "There they'd play a game Normie Therriault had invented" [51].	«Там вони бавитимуться в гру, яку придумав Нормі Теріо» [52].

У прикладі (26) відбувається зміна розташування підмета та присудка у підрядному означальному, що пов'язано з фіксованим порядком слів в анлійській мові та нефіксованим – в українській.

(27) Then the parents would find out and that would be the end of Paratroops from Hell [51].	«Тоді про все дізнаються батьки й Парашутистам із Пекла настане кінець» [52].

У прикладі (27) зміна розташування мовних елементів була зафіксована двічі: у пешій і другій частинах складно-сурядного речення при перекладі міняються місцями підмет та присудок. Це пов'язано з тим фактом, що в українській мові тема розташовується на початку повідомлення, а рема, нова важлива інформація у кінці. Тоді як в англійській мові тема та рема не мають закріпленого місця розташування.

Таким чином аналіз засобів досягнення еквівалентності при перекладі оповідань С. Кінга «Ярмарок нічних жахіть» свідчить, що на граматико-синтаксичному рівні вони представлені: членуванням та об'єднанням речень, граматичними замінами, перестановками, антонімічним перекладом.

Широке використання цих засобів має на меті подолання граматико-синтаксичних розходжень між текстом оригіналу та текстом перекладу, відмінностей в системах двох мов, а також культурних невідповідностей

Аналіз фактичного матеріалу свідчить, що найбільш вживаними для досягнення функціональної еквівалентності при перекладі оповідань з англійської на українську мову виявилися граматичні заміни різного рівня. Це визначається тим фактом, що перекладач націлює свою роботу на україномовного реципієнта і тому враховує не тільки типологічні відмінності у структурі двох мов, але й культурні традиції країни мови перекладу.

2.3 Аналіз комунікативно-прагматичних засобів досягнення функціональної еквівалентності при перекладі збірки оповідань С.Кінга «Ярмарок нічних жахіть»

Функціональна еквівалентність лексико-семантичного та граматико-синтаксичного рівнів не завжди визначається ступенем семантичної близькості лексичних одиниць і граматичних систем та норм мови оригіналу й перекладу. Існують випадки, коли в тексті перекладу мовні одиниці не відповідають одиницям в мові оригіналу з точки зору їх семантики, граматичної форми та категоріальних значень, але при цьому, вихідне значення мовної одиниці збережено як і інтенція автора повідомлення, збережені також ключеві параметри комунікативної ситуації. Тобто оригінал та переклад знаходяться у відношеннях комунікативно-прагматичної еквівалентності, яка досягається за рахунок використання складних лексико-граматичних трансформацій.

Порівняльний аналіз оповідань С. Кінга «Ярмарок нічних жахіть» та їх перекладу на українську мову дозволив зафіксувати наступні випадки функціональної еквівалентності між текстом оригіналу та перекладу, що виявляються лише на комунікативно-прагматичному рівні.

Окрему групу текстів, еквівалентність яких при перекладі досягається лише на комунікативно-прагматичному рівні складають різного роду вказівки та

попередження, структура та зміст яких обумовлена соціально культурними традиціями тієї чи іншої країни, наприклад:

(28) "NOT A THROUGH STREET" [51].	«НЕПРОЇЖДЖА ВУЛИЦЯ» [52].
(29) "EMPLOYEES ONLY" [51].	«СЛУЖБОВИЙ ВХІД» [52].

У прикладах (28) та (29) ми спостерігаємо повну зміну формальної структури у тексті перекладу, але комунікативне навантаження, при цьому, зберігається.

Функціональна еквівалентність на комунікативно-прагматичному рівні досягається при передачі відхилень, пов'язаних з особливостями мовлення, зумовлені фізичним та емоційним станом і віковою несформованістю мовлення , зумовленими зіткненням двох мов (іноземний акцент) та особливостями мовлення, зумовленими соціально-регіональною приналежністю (соціолекти, просторіччя, діалекти) [23, с. 11], наприклад:

(30)"...finally a trace of accent, pretty coming out as purty ..."[51].	«...нарешті відгомін акценту: гарненькі прозвучало як гарненькі» [52].

У прикладі (30) перед перекладачем стоїть завдання передати південний акцент персонажу. Проблема вирішується за рахунок використання українського компенсаційного просторіччя *гарненькі.*

(31) "...Daddy's Expundition!' Blakie cried, happy to be of help..."[51].	«У татовому Експандішені, – закричав Блейкі, радий, що може допомогти» [52].

У прикладі (31) перекладач стикаєтьсяз проблемою передачі дітячого мовлення при перекладі. З контексту ми знаємо, що хлопчик, чиє мовлення передає перекладач, ще погано розмовляє. Перекладачу вдається передати цю особливість мовлення персонажу за допомогою «спотворення» назви марки автомобіля: «фордекспедішн» – «експандішен».

(32) "They really love the book, and that's what matters." Mattersh [51].	«Вони просто закохалися в книгу, ось що головне. – «Гововне» [52].

У прикладі (32) перекладач має передати мовлення людини з алкогольним сп’янінням, мовлення, яке характеризується нечіткістю. Переклад здається зрозумілим україномовному реципієнту завдяки використанню прагматичної адаптації фонетичних особливостей нетверезої людини.

(33)“…the sound adults make when they’re talking to the kids in the animated Peanuts cartoons”[51].	«…такими звуками дорослі розмовляють з дітьми в мультиках за коміксами «Дрібнота» [52].

У прикладі (33) перекладач стикається з проблемою перекладу реалій, а саме назви мультиплікаційного фільму. Назва мультфільму *Peanuts cartoons* пов’язана зі стійким виразом “*peanut gallery*”, що спочатку використовувався для позначення найдешевших місць у театрі *(…the rearmost and cheapest section of seats in the balcony or the uppermost balcony of a theater [50]).* Глядачі, що їх займали часто були дуже голосливі та веселі й закидували виконавців на сцені горіхами арахісу. Сьогодні цей вираз часто використовується, коли мова йде про дитячу аудиторію, тому вибір перекладача - *«Дрібнота»* здається виправданим.

(34) “The facility where Pop is living out his final foggy years is actually called the Harvest Hills Special Care Unit, but to Sanderson, Crackerjack Manor seems more accurate” [51].	«Заклад, у якому доживає свого затуманеного віку тато, насправді зветься «Відділенням “Гарвест-Гілз” для особливого догляду», але Сендерсон вважає, що «Розкішний маєток» – точніша назва» [52]..

У прикладі (34) мова йде про установу для немічних де батько доживає свій вік. Слово “crackerjack” – блискучий, першокласний в англійській мові має образливе сленгове значення, тому в перекладі словосполучення «Розкішний маєток» береться у лапки з натяком на те, що Сендерсон сумно іронізує.

(35) “Then she looks at me and says, “Trick or drink?” [51].	«А тоді на мене дивиться й питає: «Цукерки чи бухло?» [52].

У прикладі (35) мається на увазі традиція випрошувати солодощі на Хеллоуїн *“Trick or treat?”.* У наведеному прикладі автор використовує цей вираз у якості пропозиції хильнути алкоголю. Тому варіант перекладу «Цукерки чи бухло?» здається слушним і функціонально еквівалентним. з точки зопрагматичний

(36) "He wants to tell Tat Man okay, okay, you say tomato and I say tomahto, let's call the whole thing off" [51].	«Він хоче сказати Татмену: ну все, все, ми просто не порозумілися, давайте все перегаємо» [52]..

У прикладі (36) автор використовує видозмінену цитату з пісні Луіса Армстронга *"You Say Tomato, I Say Tomato",* де співається, про те, що кожен обирає своє: хтось віддає перевагу картоплі, а хтось – помідорам. Враховуючи те, що пісня не відома широкому колу читачів, перекладач використовує лексичну модифікацію «ми просто не порозумілися», що не змінює комунікативного спрямування тексту оригіналу.

(37)"…why rub salt in the wound?" [51].	«…навіщо сипати сіль на рану?» [52].

У прикладі (37) перекладач використовує стійкий вираз «сипати сіль на рану», що за формою схожий на стійке словосполучення у тексті оригіналу *"rub salt in the wound".* Але при всій схожості форм ці сполучення відрізняються відтінками значення, що зумовлено мовними стереотипами, що існують у мові оригіналу та перекладу: в англійській мові сіль втирають, а українській – сиплють на рану.

(38) "Pigs will whistle" [51].	«Коли рак свисне» [52].

У прикладі (38) перекладач також використовує стійке словосполучення східне за формою з ідіомою у тексті оригіналу. В обох мовах ідіоми мають значенн «ніколи», але якщо в англомовній культурі мова йде про свиню, яка ніколи не засвистить, то в україномовній культурі у цьому значенні використовується образ раку.

(39) "Very funny, Easter bunny" [51].	«Смішно, аж великоднім яйцям втішно» [52].

У прикладі (39) перекладач зберігає експресивність тексту оригіналу і використовує стилістично-маркований вираз «великоднім яйцям втішно». Як бачимо, у перекладі також збережені рима і гумористичний ефект.

(40) "I'll just dash in and get the ball and dash right back out." At two hundred pounds, Ray thinks, your	Я просто забіжу, куплю м'яч і зразу ж прибіжу назад.

dashing days are over, honey " [51].	«З твоїми дев'яноста кілограмами, сонечку, – думає Рей, – «забіжу» – це слово з далекого минулого» [52].

У прикладі (40) перекладач, приймаючи до уваги відмінності систем вимірювання в англійській та українській мовах, використовує функціональну заміну і переводить фунти в кілограми, одиницю, яка є звичною для україномовного читача. Таким чином, 200 фунтів у тексті оригіналу трансформується у 90 кілограмів у тексті перекладу

Ще одним вдалим перекладацьким рішенням у прикладі (40) стала заміна словосполучення *"your dashing days are over"* на «забіжу» – це слово з далекого минулого». Тобто, як бачимо, в різних мовах для опису однієї і тієї ж ситуації використовуються різні мовні засоби для досягнення еквівалентності на комунікативно-прагматичному рівні.

(41) "...although he still sometimes suffered from what Nora called "sleepy tongue" [51].	«...хоча час від часу його мучив - як Нора це називала - синдром «сонного язика» [52].

У прикладі (41) для розуміння змісту словосполучення необхідно прийняти до уваги, що воно схоже зі словосполученням *"fall asleep".* Данне словосполучення використовується в значенні оніміти у відношенні до будь-якої частини тіла людини.

Виходячи з контексту ми використовуємо словосполучення *"sleepy tongue"* у відношенні до людини, що перенесла інсульт, що робить словосполучення «синдром «сонного язика» в тексті перекладу виправданим з точки зору прагматики

Порівняльний аналіз оповідань С. Кінга«Ярмарок нічних жахіть» та їх перекладу на українську свідчить, що для досягнення функціональної еквівалентності на комунікативно-прагматичному рівні необхідно ураховувати комунікативну ситуацію та прагматичну настанову автора тексту та реципієнта, а також функціональні характеристики тексту.

ВИСНОВКИ

Представлена робота присвячена порівняльному аналізу англомовного художнього твору та його перекладу на українську мову з метою дослідити способи збереження лексико-граматичних та прагматичних характеристик вихідного тексту в тексті перекладу.

Аналіз досліджень, присвячених проблемам художнього перекладу дозволив дійти до висновку, що це особливий вид перекладу, з яким пов’язане поняття «перекладність», тобто можливість досягти максимальної тотожності текстів оригіналу та перекладу. Перекладність тексту безпосередньо пов’язана з проблемою еквівалентності перекладу. Поняття еквівалентності перекладу на сьогоднішній день залишається дискусійним.

В цій роботі ми виходимо з тези, що переклад можна розглядати як функціонально еквівалентний, якщо відповідності між текстом оригіналу та перекладу встановлюються на комунікативно-прагматичному рівні, а втрати лексико-граматичного характеру компенсуються за допомогою перекладацьких трансформацій.

У ході аналізу були проаналізовані лексико-семантичні, граматико-синтаксичні та комунікативно-прагматичні засоби досягнення еквівалентності при перекладі художнього тексту. Аналіз проводився на матеріалі оповідань С.Кінга«Ярмарок нічних жахіть»

Дослідження засобів досягнення еквівалентності на лексико-семантичному рівні свідчить, що еквівалентність тут за допомогою наступних трансформацій: генералізація, конкретизація, модуляція, транслітерація й транскрипція, калькування, антонімічний переклад, додавання та вилучення слів.

Необхідність використання зазначених трансформацій пояснюється розбіжностями лексико-семантичних систем англійської та української мов, відсутністю однослівних відповідників в українській мові, контекстом розбіжностями національно-культурних традицій країн.

Граматико-синтаксичні засоби досягнення еквівалентності представлені в нашому аналізі: членуванням та об’єднанням речень, граматичними замінами, перестановками та антонімічним перекладом, широке застосування яких має на меті подолання граматико-синтаксичних розходжень між текстом оригіналу та текстом перекладу, відмінностей в системах двох мов, а також культурних розбіжностей.

Якщо в мові перекладу відсутні засоби вираження лексичних і граматичних значень еквівалентності тексту оригіналу, то для досягнення функціональної еквівалентності необхідно ураховувати функціональні характеристики тексту, комунікативну ситуацію, прагматичну настанову автора тексту та особистісні характеристики реципієнта та використовувати прагматичну адаптацію різних типів. Особливо це стосується передачі діалектів, ідіом, культурно-історичних реалій.

Ефективними засобами прагматичної адаптації виявились: компенсація, описовий переклад, смисловий розвиток та модуляція. Їх використання веде до конкретизації або генералізації змісту вихідного тексту.

Перспективу дослідження вбачаємо в дослідженні засобів досягнення еквівалентності при перекладі публіцистичних текстів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабенко Л. Г. Лингвистический анализ художественного текста / Л. Г. Бабенко, Ю. В. Казарин. – М. : Флинта : Наука, 2003. – 496 с.
2. Бархударов Л. С. Некоторые проблемы перевода английской поэзии на русский язык / Л. С. Брхударов // Тетради переводчика. – М. : Высш. шк., 1984. – Вып. 21. – С. 38–48.
3. Бархударов Л. С. Контекстное значение слова и перевод /Л. С. Бархударов // Сб. научн. тр. Моск. Педагогический институт иностранных языков. – Москва: Изд-во Моск. пед. ин-т иностр. языков. – 2009. – Вып. 238. – С. 113-124.
4. Бархударов Л. С. Язык и перевод. (Вопросы общей и частной теории перевода) / Л. С. Бархударов. – М. : Междунар. Отношения, 1975. – 324 с.
5. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы) / В. С. Виноградов. Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. – 224 с.
6. Виноградов В. С. Лексические вопросы перевода художественной прозы / В. С. Виноградов. – М. : Издательство Московского университета, 1978. – 172 с.
7. Гаврилів Т. Текст між культурами. Перекладознавчі студії / Т. Гаврилів. – Київ : Критика, 2005. – 200 с.
8. Гак В. Г. Типология контекстуальных языковых преобразований при переводе / В. Г. Гак // Текст и перевод. – М. : Наука, 1988. – С. 63–75.
9. Гарбовский Н. К. Теория перевода / Н. К. Гарбовский. – М. : Изд-во МГУ, 2004. – 544 с.
10. Гачечиладзе Г. Р. Художественный перевод и литературные взаимосвязи / Г. Р. Гачечиладзе. – М. : Советский писатель, 1980. – 253 с.
11. Егер Г. Коммуникативная и функциональная эквивалентность / Г. Егер // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. – М. : Междунар. отношения, 1978. – С. 137–156.

12. Каде О. Проблемы перевода в свете теории коммуникации / О. Каде// Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. – М. : Междунар. отношения, 1978. – С. 80-91.
13. Казакова Т. А. Художественный перевод. Теория и практика: Учебник / Т. А. Казакова. – СПб. : ООО «ИнЪязиздат», 2006. – 544 с.
14. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. 2. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2001. – 303 с.
15. Кашкин И. А. Для читателя-современника (Статьи и исследования) Сборник подготовили к печати М. Лорие и П. Топер. – М. : Советский писатель, 1977. – 560 с.
16. Комиссаров В. Н. Лингвистика перевода / В. Н. Комиссаров. – М. : Междунар. отношения, 1980. – 168 с.
17. Комиссаров В. Н. Общая теория перевода : учеб. пособие / В. Н. Комиссаров. – М. : «ЧеРо», совместно с «Юрайт», 2000. – 136 с.
18. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение : учеб. пособие / В. Н. Комиссаров. – М. : ЭТС, 2004. – 424 с.
19. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. Учебное пособие. – М. : ЭТС, 2002. – 424 с.
20. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. / В. Н. Комиссаров. – М. : Высш. шк., 1990. – 253 с.
21. Коптілов В. В. Актуальні питання українського художнього перекладу / В. В. Коптілов. – К. : Дніпро, 1971. – 246 с.
22. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) / І. В. Корунець. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 448 с.
23. Куликова М. Н. Фонографическая стилизация речи (на материале перевода англоязычной литературы на русский язык) : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / М. Н. Куликова. – СПб., 2011. – 20 с.

24. Лановик М. Б. Теорія відносності художнього перекладу: літературознавчі проекції / М. Б. Лановик. – Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2006. – 470 с.
25. Латышев Л. К. Курс перевода. Эквивалентность перевода и способы её достижения / Л. К. Латышев. – М. : Академия, 2003. – 192 с.
26. Левин Юрий Иосифович. Избранные труды. Поэтика. Семиотика / Ю. И. Левин. – М. : Языки русской культуры, 1998. – 824 с.
27. Макарова Л. С. Коммуникативно-прагматические аспекты художественного перевода : дис. ... д-ра филол. наук / Л. С. Макарова. – М. : РГБ, 2006. – 364 с.
28. Миньяр-Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Воениздат, 1980. – 238 с.
29. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода / Р. К. МиньярБелоручев. – М. : Московский лицей, 1996. – 208 с.
30. Некряч Т. Є. Через терни до зірок : труднощі перекладу художніх творів : для студ. перекладацьких ф-тів вищ. навч. закл. : навч. посіб. / Т. Є. Некряч, Ю. П. Чала. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 512 с.
31. Нелюбин Л. Л. Толковый переводоведческий словарь / Л. Л. Нелюбин. – М. : Флинта : Наука, 2003. – 318 с.
32. Нелюбин Л. Л. Наука о переводе (история и теория с древнейших времен до наших дней): Учебное пособие / Л. Л. Нелюбин, Г. Т. Хухуни. – 2-е изд. – Москва : Флинта : МПСИ, 2008. – 416 с.
33. Никонова В. Г. Художественные тексты с инвариантным сюжетным содержанием как проблема художественного перевода (на материале русских переводов трагедии В. Шекспира “Гамлет”) / В. Г. Никонова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». – Вип. 9. – Одеса, 2014. – С. 159–163.
34. Оболенская Ю. Л. Художественный перевод и межкультурная коммуникация / Ю. Л. Оболенская. – Изд.3-е испр. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. – 264 с.

35. Петрова О. В. Введение в теорию и практику перевода (на материале английского языка) / О. В. Петрова. – Н. Новгород : НГЛУ им. Н. А. Добролюбова, 2002. – 106 с.
36. Попович А. Проблемы художественного перевода / А. Попович. – Благовещенск : Благовещенский Гуманитарный колледж им. И. А. Бодуэна де Куртенэ, 2000. – 196 с.
37. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода / Я. И. Рецкер. – М. : «Р.Валент», 2006. – 240 с.
38. Россельс В. М. Сколько весит слово / В. М. Россельс. – М. : Советский писатель, 1984. – 430 с.
39. Федоров А. В Основы общей теории перевода. Лингвистические проблемы / А. В. Федоров. – СПб. : Филология, 2002. – 416 с.
40. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты / Отв. ред. В. Н. Ярцева. Изд.2-е. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 216 с.
41. Catford J. C. A Linguistic Theory of Translation: An Essay in Aplied Linguistics/ J. C. Catford. – London: Oxford University Press, 1965. – 103 p.
42. Halverson S. The concept of equivalence in translation: much ado about nothing / S. Halverson // Target. – 1997. – № 9 (2). – P. 207-233.
43. Nida E. The Theory and Practice of Translation / E. Nida, C. R. Taber. – Leiden : Brill, 1982. – 218 p.
44. Балахтар К. С. Адекватність та еквівалентність перекладу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/20110531/fk-balahtar.htm

Лексикографічні джерела

45. Longman Dictionary of English Language and Culture. LONGMAN Dictionary of English Language and Culture / Della Summers. – Pearson ESL; 3rd edition Longman (Pearson Education Limited): 2000. – 1568 с.

46. ABBYY Lingvo Online Dictionary Електронний ресурс. – Режим доступу до словника: http://lingvo.abbyyonline.com/
47. Online Encyclopedia, Dictionary, Atlas, and Homework [Електронний ресурс]. – Режим доступу до словника: http://encarta.msn.com.
48. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. – Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. – 1736 с.
49. Cambridge Advanced Learner's Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу до словника: http://dictionary.cambridge.org/
50. Collins Online Dictionary. Definitions, Thesaurus and reference materials [Електронний ресурс]. – Режим доступу до словника :www.collinsdictionary.com

Перелік використаних джерел

51. King S. The Bazaar of Bad Dreams / S. King. – London: Hodder & Stoughton, 2016. – 507 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ru.scribd.com/book/286544922/The-Bazaar-of-Bad-Dreams-Stories
52. Ярмарок нічних жахіть : збірка оповідань / Стівен Кінг; пер. з англ. К. Грицайчук, О. Красюка, О. Любенко, А. Пітика, А. Рогози. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. – 448 с. Електронний ресурс. – Режим доступу : https://www.rulit.me/books/the-bazaar-of-bad-dreams-read-414172-1.html